نگاهی بر زندگی جهادی امیر سرتیپ احمد ترکان، پدر توپخانه ایران

شیرمرد خستگی‌ناپذیر جبهه‌ها آرام گرفت

با گذشت بیش از سه دهه از اتمام جنگ تحمیلی، جبهه جهاد و مقاومت بار دیگر سوگوار یکی دیگر از شیرمردانش شد. امیر سرتیپ احمد ترکان از چهره‌های پیشکسوت دفاع مقدس پس از عمری خدمت، روز ۲۴ تیرماه ۱۳۹۸ به همرزم شهیدش سپهبد علی صیادشیرازی پیوست. ترکان که معاون اسبق عملیات ارتش بود، به پدر توپخانه ایران شهرت داشت و از قهرمانان و نوابغ دفاع مقدس به شمار می‌رفت. سال‌ها پیش امیر سرتیپ دوم رضا جهادی ارسی درباره این قهرمان ملی گفته بود: «بازنشستگانی در ارتش داریم که قهرمانان جنگ تحمیلی بودند. این افراد اگر به مرگ طبیعی از دنیا بروند، جفا است؛ چراکه آنان لیاقت شهادت را دارند... در استان اصفهان افرادی چون امیر ترکان سرمایه‌های عظیم و گنج نهانی هستند که باید بیش از پیش مورد توجه رسانه‌ها قرار بگیرند.»

■ ورودی سال ۴۱

احمد ترکان در اواخر جنگ جهانی دوم به دنیا آمد. آن ایام اشغال ایران توسط متفقین شرایط سختی را برای مردم رقم زده بود. ترکان در مصاحبه‌ای گفته بود که خاطره زیادی از آن روزها ندارم تنها کوپن‌های پدرم را به خاطر دارم که با آنها قند و شکر می‌گرفت. ترکان درباره روزگار کودکی و نوجوانی‌اش می‌گوید: «بعد از دوره شش ساله دبستان، سیکل اول را به‌خوبی گذراندم و بعد از آن در سال ۱۳۳۹ به دلیل اینکه باید به سربازی می‌رفتم، دیپلم ناقص گرفتم. چون دو سال سرباز بودم. آن زمان به دبیرستان نرفتم و باید کمک‌خرج خانواده می‌شدم به همین دلیل در بازار کار می‌کردم. شب‌ها درس، روزها در بازار کار و توأمان سرباز هم بودم. بالاخره در سال ۱۳۴۱ دیپلم ریاضی گرفتم. از آنجا وارد دانشکده افسری شدم.»

■ رسته توپخانه

ترکان پس از طی دوره مقدماتی توپخانه و سپری کردن دوره‌های تکاور، چتربازی، مربی کوهستان و دیگر دوره‌ها، به تیپ ۵۵ هوابرد شیراز برای ادامه خدمت منتقل شد. او در سال ۱۳۵۴، با کسب موفقیت در مراحل مختلف گزینش و آزمون، برای گذراندن دوره عالی توپخانه، با درجه سروانی به کشور امریکا اعزام شد و در آنجا توانست دوره مذکور و دوره دیگری تحت عنوان مدیریت آموزش را با موفقیت کامل طی کند.

امیر ترکان پس از بازگشت به ایران، در مرکز توپخانه اصفهان به عنوان استاد تاکتیک تخصصی توپخانه مشغول به کار شد. با گذشت زمان تجربیات و دانش ترکان بالا می‌رفت و او منتظر بزنگاهی بود تا از مهارت و تجربه‌اش استفاده کند. او در کنار دیگر نیروهای ارتش به هنگام پیروزی انقلاب اسلامی در کنار امام خمینی(ره) و سایر مردم ایستاد و نقش خود را در یکی از حساس‌ترین برهه‌های تاریخی کشور به‌خوبی ایفا کرد.

■ حضور در کردستان

بعد از پیروزی انقلاب، دشمن خیلی زود دست به کار شد. مردم هنوز طعم شیرین پیروزی در ساقط کردن حکومت پهلوی و برقراری حکومت اسلامی را به طور کامل درک نکرده بودند که ضدانقلاب در مناطق غربی کشور به ایجاد تفرقه و ناامنی پرداخت.

ترکان به همراه سایر افراد نیروی زمینی ارتش، برای اجرای طرح‌ها و نظرات امیر سرلشکر شهید ولی‌الله فلاحی در کردستان، به آن منطقه اعزام شد. او در این دوران نقش مؤثری در نجات مردم و کمک به هموطنانش به‌ویژه در غرب کشور و پاکسازی محور بانه و سردشت و ممانعت از سقوط شهر سنندج و نجات پادگان لشکر ۲۸ سنندج داشت. امیر ترکان ابتدا در کردستان، فرماندهی یک گردان از توپخانه لشکر ۲۸ را بر عهده گرفت و پس از مدتی، با توجه به لیاقت و کاردانی‌اش، مسئولیت فرماندهی توپخانه لشکر به او سپرده شد.

به دنبال اغتشاشات کردستان، بعثی‌ها به خاک ایران تجاوز کردند. آنها می‌خواستند در مدت زمان کوتاهی بخش‌های جنوبی ایران را اشغال کنند و به تهران برسند. در روزهایی که هنوز نیروهای نظامی سازماندهی درستی نداشتند باید بر تجربه نیروهای ارتش تکیه می‌شد. نیروهای مردمی از همان نخستین روزهای جنگ با هدایت ارتشی‌ها مقاومت سرسختانه‌ای مقابل دشمن انجام دادند و نقشه‌های صدام را در نطفه خفه کردند.

■ ترکان در جنگ

در آن روزها استفاده از تجربیات نیروهای ارتشی مثل ترکان خیلی به کمک جبهه‌ها آمد. او همچون دوران انقلاب و مبارزه با ضدانقلاب پای به میدان گذاشت و نقش بسیار مهمی در عملیات‌ها داشت. نبوغ نظامی و ابتکار عمل منحصربه‌فردش، عامل مهمی در مقاومت مردم داشت.

اقدامات ابتکاری، خلاقانه و روحیات ولایتمدارانه و شهادت‌طلبانه امیر سرتیپ احمد ترکان در عملیات‌های مختلف دفاع مقدس مانند والفجرها، بیت‌المقدس‌ها و...، بیانگر نبوغ نظامی، خلاقیت در روش‌ها و تاکتیک‌های نظامی، قدرت تصمیم‌گیری صحیح و به‌موقع در شرایط بحرانی، شجاعت و بی‌باکی این قهرمان کم‌نظیر هشت سال دفاع مقدس است که در آن دوران فرماندهی چندین عملیات مهم و اثرگذار را نیز بر عهده داشت.

این قهرمان ملی پس از جنگ تحمیلی به عنوان فرمانده مرکز آموزش توپخانه و موشک‌های نیروی زمینی در اصفهان، فرمانده قرارگاه عملیاتی غرب ارتش، معاون عملیات ارتش و عضو هیئت معارف جنگ شهید سپهبد علی صیادشیرازی، منشأ خدمات و اقدامات ارزشمندی برای ارتش جمهوری اسلامی ایران و نظام مقدس اسلامی بود.

با پایان گرفتن دفاع مقدس امیر سرتیپ ترکان مورد تقدیر فرماندهی معظم کل قوا قرار گفت و به دلیل تسلط بر زبان انگلیسی و اشراف بر اطلاعات نظامی، حقوقی و قوانین بین‌المللی یکی از نمایندگان جمهوری اسلامی ایران در هم‌اندیشی بررسی قوانین ژنو شد.

دریافت چند مرحله ارشدیتِ مأموریت‌های رزمی در دوران جنگ تحمیلی و نیز اشراف و پیاده‌سازی دانش توپخانه در حوزه‌های عملیاتی، آموزشی و پرورش افسران متعهد و متخصص و انتقال دانش و تجربیات گرانقدر سال‌های دفاع مقدس به نسل جوان بخش دیگری از افتخارات و اقدامات مؤثر ایشان در طول خدمت در ارتش جمهوری اسلامی ایران به شمار می‌رود.

امیر ترکان پس از عمری مجاهدت، روز ۲۴ تیرماه ۱۳۹۸ در سن ۸۰ سالگی درگذشت و به یاران شهیدش پیوست.

نگاه

«خاطرات شهدای مدافع حرم» جان تازه‌ای در کالبد ادبیات پایداری

■ آرمان شریف

ادبیات دفاع مقدس چند سالی است روزگار خوبی را سپری می‌کند. هم رزمندگان پای کار آمده‌اند و خاطراتشان را بازگو می‌کنند، هم انتشاراتی‌ها برای چاپ این خاطرات ذوق به خرج می‌دهند و با رعایت اصول حرفه‌ای آثاری درخور منتشر می‌کنند و از سوی دیگر مخاطبان نیز به این کتاب‌ها روی خوش نشان می‌دهند.

رهبر انقلاب بارها خاطرات رزمندگان و شهدا از دفاع مقدس را به «گنج» تشبیه کرده‌اند که باید از سینه رزمندگان استخراج شود. پس از چندین مرحله آزمون و خطا بالاخره قطار ادبیات دفاع مقدس روی ریل خود قرار گرفت و توانست مخاطبان زیادی را جلب کند.

نویسندگان به سراغ رزمندگان و خانواده شهدا رفتند و روایت‌هایشان را شنیدند و با قلمی شیوا به دور از شعارزدگی بر صفحه جاری کردند. پس از خواندن اولین تجربه‌های موفق خاطره‌نگاری، خوانندگان فهمیدند دفاع مقدس ناگفته‌هایی دارد و ظرفیت بالایی نیز برای بیانش موجود است.

بازخوانی فرهنگ رایج در دهه ۶۰ و مردمانی که ساده زندگی می‌کردند و به اعتقاداتشان ایمانی قلبی داشتند برای مردم و جوانان دهه‌های بعدی جذابیت‌های زیادی دارد.

اما ادبیات پایداری (ایثار و مقاومت)، جنگ در جبهه مقاومت اسلامی (عراق و سوریه) و حضور رزمندگان در دفاع از حریم اهل بیت(ع)، فصل تازه‌ای را در تاریخ جهاد کشورمان باز کرد. روایت شجاعت و مردانگی جوانانی که از زندگی‌شان دست می‌کشیدند، از زن و فرزند دل می‌کندند و راهی سوریه می‌شدند بازتاب‌های زیادی در جامعه داشت.

شهدای مدافع حرم در دهه ۹۰ یاد و خاطره شهدای دفاع مقدس در دهه ۶۰ را زنده کردند. حالا بسیاری می‌خواستند بیشتر از این شهدا بدانند و بیشتر با طرز تفکر و سبک زندگی‌شان آشنا شوند. انتشاراتی‌ها که متوجه این نیاز در جامعه شدند خیلی زود دست به جمع‌آوری خاطرات شهدا زدند و با خانواده‌هایشان صحبت کردند.

پس از چند سال که از جنگ در جبهه مقاومت اسلامی می‌گذرد، رفته‌رفته زندگینامه و خاطرات شهدای مدافع حرم به کتابفروشی‌ها رسید. اولین موج را کتاب «یادت باشد» شهید حمید سیاهکالی مرادی ایجاد کرد؛ کتابی که مورد توجه رهبر معظم انقلاب نیز قرار گرفت و بر محبوبیتش افزود. رهبری درباره این کتاب چنین گفتند: «یک کتابی تازه خوانده‌ام که خیلی برای من جالب بود. دختر و پسر جوان -زن و شوهر- متولّدین دهه ۷۰، می‌نشینند برای اینکه در جشن عروسی‌شان گناه انجام نگیرد، نذر می‌کنند سه روز روزه بگیرند! به نظر من این را باید ثبت کرد در تاریخ که یک دختر و پسر جوانی برای اینکه در جشن عروسی‌شان ناخواسته خلاف شرع و گناهی انجام نگیرد، به خدای متعال متوسّل می‌شوند، سه روز روزه می‌گیرند. پسر عازم دفاع از حریم حضرت زینب(س) می‌شود؛ گریه ناخواسته این دختر، دل او را می‌لرزاند؛ به این دختر -به خانمش- می‌گوید که گریه تو دل من را لرزاند، امّا ایمان من را نمی‌لرزانَد! و آن خانم می‌گوید که من مانع رفتن تو نمی‌شوم، من نمی‌خواهم از آن زن‌هایی باشم که در روز قیامت پیش فاطمه زهرا(س) سرافکنده باشم! ببینید، اینها مال قضایای ۱۰۰ سال پیش و ۲۰۰ سال پیش نیست، مال سال ۹۴ و ۹۵ و مال همین سال‌ها است، مال همین روزهای در پیش [روی] ما است؛ امروز این است. در نسل جوانِ ما یک چنین عناصری حضور دارند، یک چنین حقیقت‌های درخشانی در آنها حضور دارد و وجود دارد؛ اینها را باید یادداشت کرد، اینها را باید دید، اینها را باید فهمید.»

کتاب «مجید بربری» که شرحی بر زندگی شهید مدافع حرم مجید قربانخانی است، نیز از جمله کتاب‌های دیگری است که با استقبال زیادی از سوی مردم مواجه و به یکی از پرفروش‌ترین کتاب‌های حوزه پایداری تبدیل شد. ماجرای تحول حر مدافعان حرم و شهادت مظلومانه‌اش برای عموم مردم جذابیت‌های زیادی دارد و بسیاری را برای دانستن رازهای زندگی این شهید ترغیب کرده است.

«دلتنگ نباش» که خاطرات شهید روح‌الله قربانی را شامل می‌شود، تازه‌ترین عنوانی است که در ادبیات پایداری با استقبال بسیار زیادی روبه‌رو شده است. رهبر انقلاب نیز از این کتاب تمجید کردند و بر محبوبیت بیشترش افزودند.

کتاب‌های خاطرات شهدای مدافع حرم جان تازه‌ای به ادبیات دفاع مقدس داده است. در زمانی که کتاب‌های این حوزه می‌رفت که رنگ تکرار به خود بگیرد، ناگهان کتاب خاطرات شهدای مدافع حرم از راه رسیدند و خون تازه‌ای به این حوزه تزریق کردند. هنوز خاطرات شهدای مدافع حرم زیادی منتشر نشده که در صورت انتشار ادبیات پایداری رونق بیشتری خواهد گرفت.

وادی کتاب

گفت‌وگوی «جوان» با نویسنده کتاب «مسافران خورشید» (واقعه تروریستی ۳۰ تیرماه ۱۳۹۷)

سه‌قلوهای برهان چند ماه پس از شهادت پدر متولد شدند

■ علیرضا محمدی

اخیراً که حمله تروریستی پیرانشهر به شهادت سه پاسدار انجامید، ما را به یاد واقعه ۳۰ تیرماه ۱۳۹۷ در پاسگاه روستای مرزی دری از توابع مریوان انداخت که در آن واقعه نیز ۱۱ تن از بسیجی‌ها و رزمندگان بومی منطقه به شهادت رسیدند. درحالی‌که سالگرد آن واقعه تروریستی را به تازگی پشت سر گذاشته‌ایم، در همین خصوص کتاب «مسافران خورشید» به قلم رضا رستمی از نویسندگان استان کردستان به انتشار رسیده است که گفت‌وگو با نویسنده این کتاب را پیش رو دارید.

چطور شد تصمیم گرفتید زندگی این ۱۱ شهید را کتاب کنید؟

شهادت این تعداد رزمنده در منطقه مریوان حادثه‌ای کم‌نظیر بود که نه تنها در منطقه و کشور که حتی در جهان بازتاب زیادی داشت. مردم منطقه چه شیعه و چه سنی به‌شدت از این حادثه تهییج شدند و علیه ضدانقلاب موضع‌گیری‌های قوی و خوبی صورت گرفت. این ۱۱ شهید همگی از خانواده‌های مستضعف منطقه بودند و من هم که خودم مریوانی هستم، تصمیم گرفتم با نوشتن زندگینامه این شهدا، یاد و خاطره‌شان را زنده نگه دارم.

زمان شهادت این شهدا اعلام شده بود که همگی بسیجی هستند؟

۱۰ نفرشان بسیجی بودند و یکی‌شان سرباز بود. جالب است که همگی دهه هفتادی بودند. همانطور که دهه هفتادی‌ها در ماجرای دفاع از حرم خوش درخشیدند و نشان دادند که نسل‌های چهارم و پنجم انقلاب همچنان پای آرمان‌های نظام ایستاده‌اند، در ماجرای تروریستی روستای دری هم شهادت ۱۱ جوان دهه هفتادی مهر تأییدی بر این موضوع شد.

کدامیک از این شهدا ویژگی خاصی داشت؟

همه‌شان از جوانان خوب، انقلابی و پاک منطقه بودند. اما شهید برهان معین‌پور جوانی بود که همان روز شهادتش، جواب سونوگرافی بارداری همسرش آمده بود. این شهید خودش هم نمی‌دانست که همسرش سه‌قلو باردار است. اتفاقاً چند روز پیش که سالگرد این شهدا برگزار شد، فرزندان سه قلوی نوزاد شهید معین‌پور به محل برگزاری مراسم آورده شده بودند. بین مردم غوغایی برپا شد که دیدنی بود. واقعاً ضدانقلاب با این کارهایشان، چهره واقعی خودشان را نشان می‌دهند و در چشم مردم خوار و خفیف می‌شوند.

سبک کارتان در کتاب چطور است؟ راوی زندگی شهدا چه کسانی هستند؟

سبک کتاب روایی است. با خانواده و بستگان شهدا گفت‌وگو کردم و این خاطرات را در قالب روایت‌هایی نوشتم. هر شهید هم یک فصل از کتاب را دربرمی‌گیرد و به ترتیب، گفت‌وگو با خانواده و اقوام شهدا مثل پدر، مادر، همسر و... آورده می‌شود.

با چند نفر مصاحبه کردید؟ همه شهدا از مریوان بودند؟

نه. از ۱۱ شهید سه نفر اهل قروه، هفت نفر اهل مریوان و یک نفر اهل کامیاران بود. دو نفر از شهدای قروه‌ای شیعه و باقی اهل تسنن بودند. شهادت این شهدا در کنار هم، دلیل واضحی بر اتحاد اقوام و مذاهب ایرانی است. اما درخصوص افرادی که با آنها گفت‌وگو کردم باید عرض کنم که چون تعداد شهدا زیاد بود، روی‌هم‌رفته با ۱۱۷ نفر از خانواده و بستگان شهدا مصاحبه‌هایی انجام دادم که خاطراتشان در کتاب ذکر شده است.

این شهدا به تازگی اولین سالگردشان را پشت سر گذاشته‌اند. کی کتاب را شروع کردید که اینقدر زود به اتمام رسید؟

تقریباً دو ماه بعد از حادثه بود که کار را شروع کردم. این دو ماه را هم به این دلیل صبر کردم که کمی از داغ اولیه خانواده‌ها کم بشود. هفت ماه هم کار مصاحبه‌ها و رفتن به شهرهای کامیاران و قروه طول کشید و نهایتاً اسفندماه سال ۹۷ کتاب آماده انتشار شد.

■ شهدای مرزی مظلومند

بخشی از فرمایشات رهبری درخصوص شهدای مرزی که در کتاب «مسافران خورشید» آورده شده است: شما در خانه نشستی و از مرز چه خبر دارید. شما پسرت، دخترت را می‌فرستید مدرسه، می‌آید، نگران نیستید. خودتان می‌روید محل کار، می‌آیید، نگران نیستید. می‌روید در پارک می‌نشینید نگران نیستید. می‌روید راهپیمایی می‌کنید نگران نیستید. نگران ناامنی نیستید. دارید زندگی می‌کنید با امنیت. چه خبر دارید آن کسی که در مرز ایستاده و جلوی دشمن را گرفته که وارد کشور نشود، او چه می‌کشد. شهدای مرزی ما مظلومند.

جدول

طراح: علیرضا سجادی فر ■ شماره ۵۷۰۵

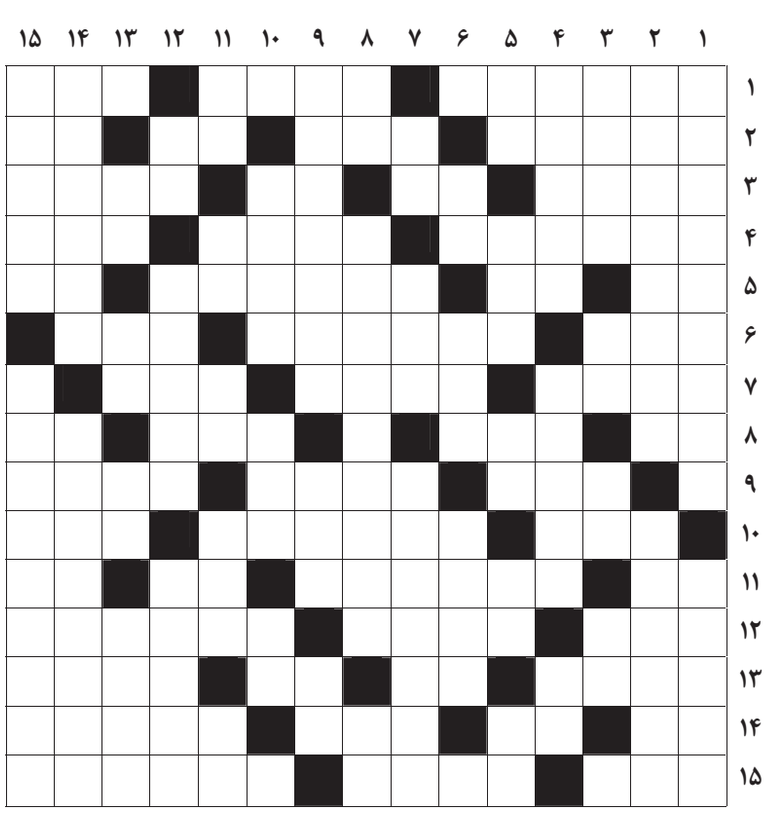

از راست به چپ

■ ۱- خزانه‌دار- سس تند- دوازده ماه تمام ■ ۲- نوعی آش آرد – اشتباه معروف – دندان ناپایدار – آب آذری ■ ۳- آشیانه پرنده– نت یکی مانده به آخر – چهارمن تبریز – پدر سهراب ■ ۴-از اقلیت‌های مذهبی کشورمان که در مجلس نماینده دارند – سنگ آسمانی – خرس آذری ■ ۵-منقار کوتاه – بخار دهان – سگ آبی – طایفه کم حرف ■ ۶-حیوان اهلی – تفتیش – گویند طلاست ■ ۷-پاره سنگ ترازو – غیرت – حرکت هوا ■ ۸-سوی و طرف – گوالیدن – شش – نوعی شیرینی ■ ۹-سنگ قبر – پارچه فروش – مزاح ■ ۱۰-زینت انسان – مفتخر و سرافراز – نام هوملس، مدافع تیم ملی آلمان ■ ۱۱-الفت – پایتخت ساحل عاج – بند دست – هواپیمای عجول ■ ۱۲- نوعی درختچه کویری که بسیار مقاوم به خشکی است–درون انسان – شکست ■ ۱۳-قاضی ورزشی – روحانی زرتشتی – گلو در گویش تهرانی‌ها – درس نوشتنی ■ ۱۴-ضمیر اشاره – دو نیمه کردن – زرنگ فرصت طلب – دوازده تا از چیزی ■ ۱۵-بدبو – انبار گندم – لقب امپراتوران ژاپن

از بالا به پایین

■ ۱-گردآوری ثروت – پسته دهان گشوده ■ ۲-ورزش مفرح – سومین دبیر کل سازمان ملل از میانمار ■ ۳-خواهش – آب تازی – دشمن سخت – صورت ■ ۴-هراس – آفرین و احسنت – باران اندک ■ ۵-فجر ناتمام – دندان نیش – محکم کردن – تکرار حرفی – کشیش ■ ۶-مقابل علیه – از غزوات پیامبر – نام قدیم تایلند ■ ۷-حرف نفی عرب – جشن – اثر تاریخی ری ■ ۸-شیشه و قرابه– خوش بیان – جدید ■ ۹-ماهر و زبردست – نوعی آچار – رخسار ■ ۱۰-بنفش بسیار روشن – شهری نزدیک همدان – جفت ماده ■ ۱۱-مخترع تلفن – صنم – حرف فقدان – اندازه – گرمی و سردی هوا – ماه سرد ■ ۱۲-فرورفتگی ظرف – رگ‌های برجسته دست – پرنده‌ای است کوچک و خوش آواز ■ ۱۳-پسوند شباهت – تکرارش صدای مرغ خانگی است – تابلوی ویتگنشتاین – اشاره به جایی دور ■ ۱۴-هواپیمای نامریی در برابر امواج رادار – بنای با عظمت ایران که مورد توجه جهانیان است ■ ۱۵-برادران مخترع سینما – اسم رونالدو، ستاره فوتبال دنیا

جدول سودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری قرار دهید که در هر ردیف، ستون و مربع‌های کوچک سه در سه فقط یک بار به کار روند.

۸	۵	۲						۱
						۶	۴	
			۸		۱			
	۷	۴			۳			
						۳	۶	
		۳		۵	۲			
						۸		۴
			۱		۹			
۵	۳						۲	

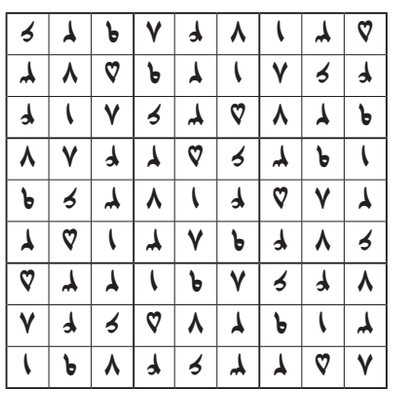

جدول کلمات متقاطع
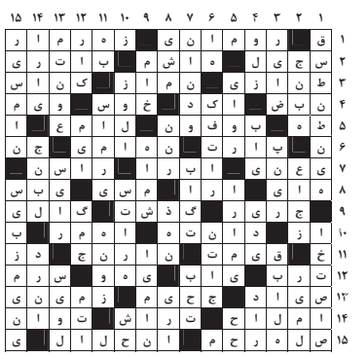
پاسخ جدول شماره ۵۷۰۴